

Engagement als Speelveld

Felisha Carenage, *Dreamer/Goner*, bij opening van de tentoonstelling, foto Max Kneefel

Dit voorjaar zijn in het zuiden twee spraakmakende geëngageerde en maatschappelijk betrokken tentoonstellingen te zien. Het zijn fascinerende verbeeldingen van de tijd waarin we leven. In het Van Abbemuseum in Eindhoven vormt Make Some Noise: Desire. Stage. Change. de laatste van negen #Positions tentoonstellingen, die inmiddels bijna 10 jaar met experiment en eigenzinnige vernieuwing de vermeende zekerheden op zijn kop zetten. Op een steenworp afstand in Tilburg heeft het immer spraakmakende podium PARK onder de noemer Schemergebied twee geëngageerde beeldhouwers bij elkaar gebracht die een bijzonder verweven Gesamtkunstwerk realiseerden in de monumentale kapel van het voormalige Maria Goretti weeshuis, waarin PARK domicilie houdt.

Tine van de Weyer

Lawaai en verlangen

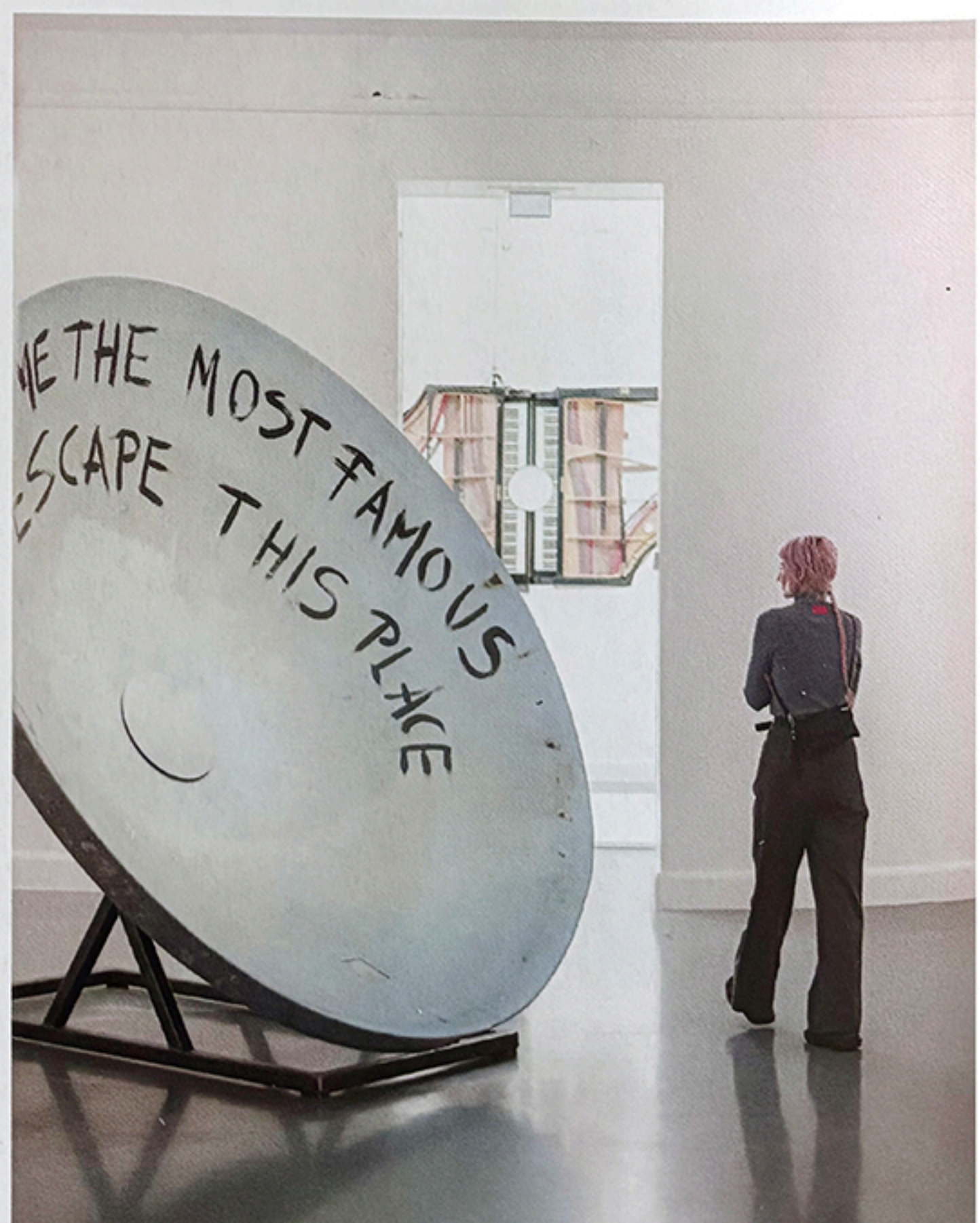
De expositie van twaalf internationale kunstenaars en collectieven is een klarenstoot en doet een dringend beroep op het publiek om zich te laten horen in een turbulente tijd die veel te vrezen geeft. De kunstenaars onderscheiden zich allen door durf en excentriciteit. We zien een krachtige mix van solopresentaties, performances en ontmoetingen; van choreografie, geluidswerk en theater, tot sculptuur, cinema en AI-composities. Met beweging als rode draad nodigt *Make Some Noise: Desire. Stage. Change.* bezoekers uit om in beweging te komen, om te luisteren, en te reiken naar hoe het anders kan. Een moedig verzet in een wereld die op zijn kop staat.

Positions#9, waar deze presentatie onder valt, is geen klassieke groepstentoonstelling, maar laat zien hoe grensverleggende multi-disciplinaire kunstenaars samen komen en zich elk vanuit een eigen positie verhouden tot thema's als bemoediging en verlangen. Elke kunstenaar onderzoekt op een specifieke manier hoe lichamen, materialen en technologieën veranderen, en hoe zij met elkaar resoneren. Activisme speelt een hoofdrol in presentaties waarin het experiment alle ruimte krijgt.

Op de openingsdag van de tentoonstelling stuurde Felisha Carenage haar gemaskerde steltenloper *Dreamer/Goner* met zwarte wapperende vleugels als voorganger van een kleine processie van bezoekers naar Eindhoven. Met deze begeesterde openingsperformance verbindt Carenage zich aan de tradities en de geest van het Caribisch carnaval. Alsof het was afgesproken duiken op die koude winterdag op diverse plekken in de stad ook de befaamde carnavalsorkesten op. De carnavaleske Zuid-Amerikaanse happening verbindt zich moeiteloos met de Zuid-Nederlandse folklore. Wat nou hoge of lage cultuur? Zoek verbinding. Let's make some noise!

De Bosnisch-Nederlandse kunstenaar Miloš Trakilović die ik persoonlijk een jaar of vijftien geleden leerde kennen als getalenteerd student aan de Willem de Kooning Academie blijkt – gelukkig – nog steeds even geëngageerd als in zijn studententijd. Hij werd geboren in het voormalige Joegoslavië in het crisisjaar 1989, de vooraankondiging van de burgeroorlog die in 1991 losbarstte. Enkele jaren later, na het bloedbad van Srebrenica waarbij 8.000 Bosnische mannen en jongens om het leven kwamen, werden hij en zijn familie gedwongen naar Nederland te vluchten waarna een versnelde naturalisatie volgde. Zijn traumatische jeugd heeft hem gevormd tot de politiek- en sociaal betrokken kunstenaar die hij vandaag de dag is gebleken. Trakilović werkt voornamelijk met digitale media in de vorm van bewegend

Selma Selman, *Satelite Dish*, uit serie Paintings on Metal, 2014, foto Max Kneefel

beeld, installaties, lezingen en geschriften. In #Positions 9 staat een algoritmisch gegenereerd 'liefdeslied' centraal, opgebouwd uit popmuziekfragmenten van kort voor de oorlog in Joegoslavië, waarmee hij reflecteert op de dreiging van geweld en vernietiging.

Zowel Selma Selman als Tori Wrånes vertalen hun engagement in fysieke objecten. Selman met haar achtergrond als vrouw van Roma afkomst in Bosnië, afkomstig uit een familie van schroothandelaren, weet afval en schroot te herscheppen tot betekenisvolle objecten. Op een satellietdish die veel geleden heeft, kalkt ze in hanenpoten de wat cryptische tekst 'God, maak mij het beroemdst zodat ik deze plek kan ontsnappen'. Het object *Satellite Dish* verwijst naar de readymade en behoort tot een serie *Paintings on Metal* (ontstaan vanaf 2014): Monumentale gebaren waaruit (wan)hoop, ontsnapping en huntering naar een ander bestaan spreken.

Aanwezig maar toch enigszins verloren ligt midden in een expositiezaal de ontroerende sculptuur *Cat'n Dog* van Tori Wrånes, waarin de tegenpolen kat en hond onlosmakelijk met elkaar zijn verstrengeld. Ze delen één staart, wat getuigt van verbondenheid en tegelijkertijd hun onbereikbaarheid voor elkaar symboliseert. De onverbreekelijke nabijheid als metafoor voor onontkoombaarheid en vervreemding.

Hoogtepunt van de openingsceremonie was de Nederlandse première van de indrukwekkende dansvoorstelling *Release The Hounds* van Adam Russell-Jones. Een stuk gebaseerd op de dansmarathons van de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw, toen dansparen tijdens de Grote Depressie uren, dagen, zelfs weken aan één stuk dansten om een prijs te kunnen winnen. Uitputtingsslagen, waar het rijke en machtige publiek van smulde. Ook de rave-cultuur waar enorme

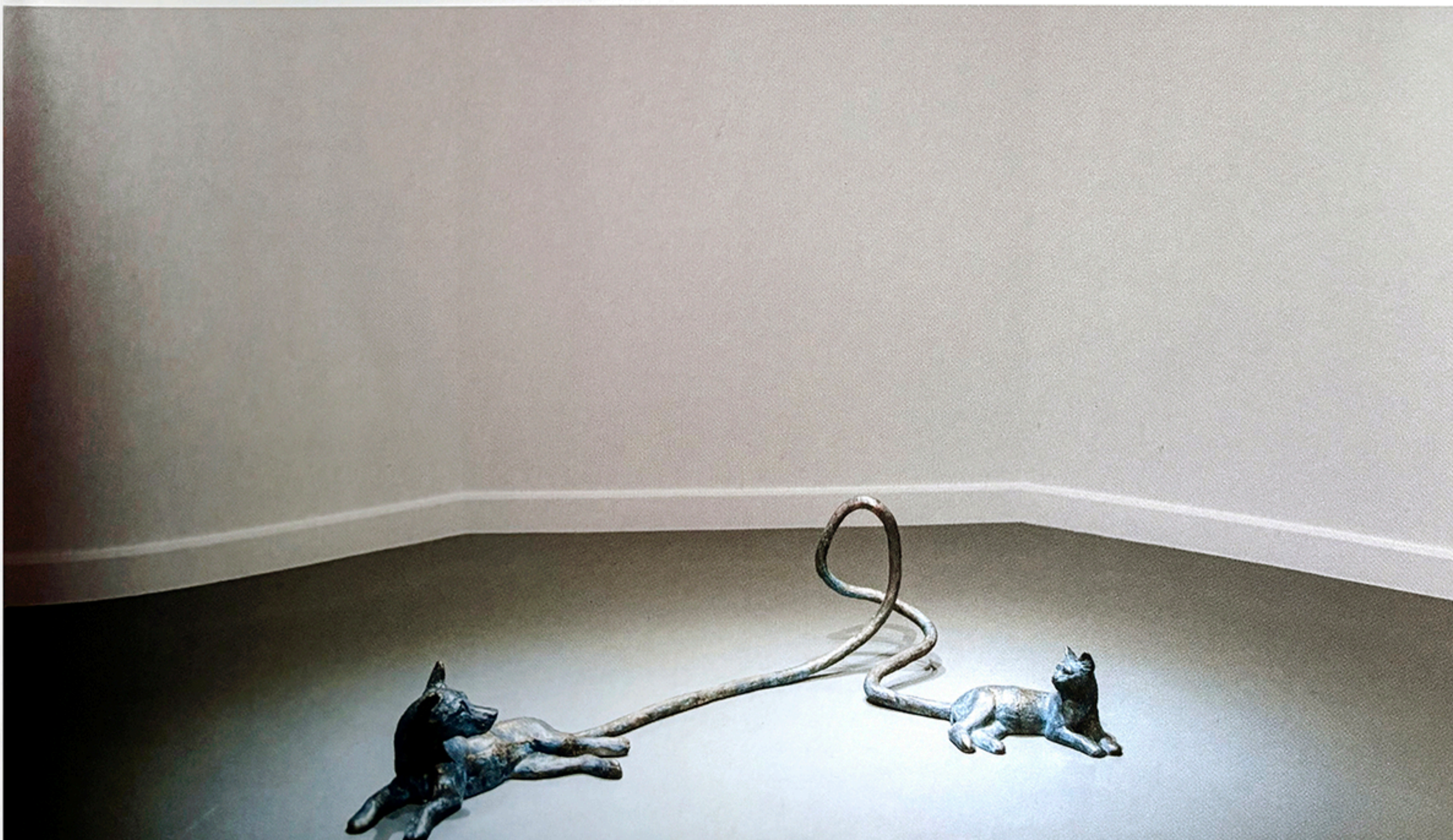
mensenmassa's met elektronische muziek en visuele effecten tot het uiterste worden opgezweept is een inspiratiebron. De voorstelling verkent hoe het voelt om de laatste danser op een dansvloer te zijn. De adembenemende choreografie is een ode aan de taaiheid van de arbeidersklasse waarin de kunstenaar, zelf een getraind danser, is opgegroeid. Het publiek is verbijsterd over de weergaloze dynamiek van de man van elastiek en begrijpt uit zijn fascinerende manier van bewegen dat hier jaren van toegewijd trainen in professionele danstechniek aan voorafgingen. Met zijn energetische optreden geeft hij het met stomheid geslagen publiek nieuwe energie. Het werk van Russell-Jones is een getuigenis van de wanhoop en extase van de danser die niet kan en niet wil stoppen, zelfs niet wanneer de reddingslijnen zijn verbroken. Tenslotte staat ie voor ons: zwaar hijgend, het zweet parelend op zijn huid, met lege handen, de zakken van zijn broek binnenstebuiten, alles is verdwenen. Een beeld dat op het netvlies blijft branden.

Schemergebied

Overdonderend! Dat is mijn eerste indruk op de drempel van de hoge en ruime expositiezaal van PARK, platform voor beeldende kunst aan het Wilhelminapark in Tilburg bij de duo tentoonstelling *Schemergebied* van Maartje Korstanje (Goes 1982) en Vince Donders (Tilburg, 1991)

De totale ruimte is geïnterpreteerd als een podium waarbij verticaal, horizontaal en diagonaal een ruimtelijke symbiose zijn aangegaan. De enorme diversiteit van vormen en materialen - van klein en groot en alles daartussenin, van spinragweefsels tot machines, van organisch tot constructief, van lange lijnen door de ruimte tot microscopisch materiaal - maakt dat het kijken steeds van perspectief moet wisselen en opnieuw moet schakelen.

Tori Wrånes, *Cat'n Dog*, foto Max Kneefel

Maartje Korstanje, foto Rob Moonen

In een haast voorbeeldige symbiose hebben de kunstenaars in uitvoerige gesprekken hun samenwerking weten te vertalen in een environment van jewelste. Na enig rondkijken ontwaar je als kijker een soort van diagonale verdeling van de expositiezaal met een schakelketting als globale verdeler zoals we ooit als kinderen bij Landjepik met een mesje in een vlak van aarde een verdeling kliefd en tussen mijn en dijn. Waar aan de ene kant Korstanje haar organische aardse sculpturen van klei en karton laat versmelten als residuen van een groeiproces, staat in het andere veld Donders met zijn installaties van afval en industrieel restmateriaal ijzerenheilig te piepen, ratelen, spetteren en druppelen. Voorbij de plantaardig aandoende objecten van Korstanje bungelt achterin de zaal - het eigen territorium kennelijk ontvlucht - nog een organza-achtig weefsel van Donders. Vanaf het plafond kronkelt het

Zaaloverzicht Maartje Korstanje en Vince Donders in PARK, foto Rob Moonen

zich een weg naar de vloer. Datzelfde gebeurt met de lange lianen van Korstanje die als hoge aan elkaar geregen bladeren asiel bij de partner hebben gevonden. Verwonderd verdwaal je als kijker in een donker bos van vergankelijke technologie en aardse groei, van ontstaan en vergaan. De wereld van de een (Donders) in deze ruimtelijke dans is dystopisch en onheilspellend en tegelijkertijd draagt de ander (Korstanje) de hoop van een weliswaar kwetsbaar maar ook vitaal groeiproces. In hun ernstige samenspel geven de kunstenaars een vitaal signaal over heden en toekomst, over afbraak en schepping en roepen ze op tot reflectie van de mens op een voortdurend veranderende samenleving. En ineens herinner ik me de verpletterende Stravinsky-fontein in Parijs die de antipoden Jean Tinguely en Niki de Saint Phalle in 1983 samen realiseerden en bedenk dat de wereld van de tegengestelden de enige is om tot volmaakte harmonie te komen.

Positions #9 Make Some Noise: Desire. Stage. Change, t/m 20 september 2026, www.vanabbemuseum.nl

Met Jack O'Brien, Felisha Carénage, Simon Fujiwara, Kantarion Sound (Ivan Čuić), Göksu Kunak, Matthew Lutz-Kinoy, Finn Kaino Ma'atita & Jerrold Saija, New Theater Hollywood (Calla Henkel & Max Pitegoff), Selma Selman, SERAFINE1369, Miloš Trakilović, Tori Wrånes. Met Adam Russell-Jones en General Idea. Samengesteld door Seniorcurator Zippora Elders.

Schemergebied, t/m 5 mei 2026, www.park013.nl

